

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างชุดการเรียนรู้วิชาการจัดการเรียนรู้กับความเป็นครู
หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู

คู่มือการศึกษา

วิชาการจัดการเรียนรู้กับความเป็นครู
หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู

จัดทำโดย
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

หน่วยที่ 1
ครูกับความเป็นครู

เรียบเรียงโดย: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชนาฏ ผ่องพุฒิ

แผนการสอนหน่วยที่ 1

ครูกับความเป็นครู

ตอนที่

- 1.1 ความสำคัญของวิชาชีพครู
- 1.2 คุณลักษณะของครูที่ดี

แนวคิด

1. วิชาชีพครู หมายถึง ผู้ที่ให้การอบรมสั่งสอนศิษย์ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ มุ่งพัฒนาคน ให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม
2. คุณลักษณะของครูที่ดี หมายถึง ผู้ที่มีความเมตตาและกรุณาที่ช่วยยกระดับวิญญาณของมนุษย์ ชี้นำให้ผู้เรียนรู้ผิด รู้ชอบ รู้ชั่ว รู้ดี เป็นบุคคลที่น่าเลื่อมใส ศรัทธา น่าเคารพรักใคร่แก่ศิษย์ และบุคคลอื่นแล้ว ยังเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ด้วย

วัตถุประสงค์

1. เมื่อศึกษาตอนที่ 1.1 “ความสำคัญของวิชาชีพครู” แล้ว นักศึกษาสามารถสรุปความหมาย บทบาท หน้าที่ และภาระงานของครูได้ถูกต้อง
2. เมื่อศึกษาตอนที่ 1.2 “คุณลักษณะของครูที่ดี” แล้ว นักศึกษาสามารถบรรยายบุคลิกภาพ คุณลักษณะของครูที่ดี และคุณลักษณะของครูที่ควรได้รับการยกย่องได้อย่างถูกต้อง

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ทำแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียนหน่วยที่ 1
2. อ่านแผนการสอนประจำหน่วยที่ 1 และอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 1.1 – 1.2
3. อ่านสาระสำคัญประจำตอนที่ 1.1 – 1.2
4. ทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 ของแต่ละหัวเรื่อง
5. ตรวจสอบคำตอบจากแนวตอบของแต่ละกิจกรรมที่กำหนดไว้ท้ายหน่วยที่ 1
6. ทำแบบประเมินผลตนเองหลังเรียนหน่วยที่ 1

การประเมินผล

ประเมินความก้าวหน้าระหว่างเรียนโดยประเมินผลตนเองก่อนเรียนและหลังเรียน

แผนการสอนตอนที่ 1.1

ความสำคัญของวิชาชีพครู

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิด และจุดประสงค์ของตอนที่ 1.1 แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่อง

หัวเรื่อง

- 1.1.1 ความหมายของคำว่า “ครู”
- 1.1.2 บทบาทและหน้าที่ของครู
- 1.1.3 ภาระงานของครูตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ

แนวคิด

1. ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน
2. ครูมีบทบาท หน้าที่ในการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีสติปัญญาที่ชาญฉลาด ปฏิบัติลักษณะนิสัย ค่านิยม วัฒนธรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้
3. ภาระงานของครูตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของผู้มีหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 11 เข้าใจความสำคัญของวิชาชีพครู
 - 111 บอกความหมายของคำว่า “ครู” ได้
 - 112 บอกบทบาทและหน้าที่ของครูได้
 - 113 อธิบายภาระงานของครูตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติได้

เรื่องที่ 1.1.1

ความหมายของคำว่า “ครู”

ครูเป็นอาชีพที่ทำหน้าที่สอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการศึกษาตามอัธยาศัย ครูในบทบาทของการศึกษาตามอัธยาศัยย่อมมีความแตกต่างออกไปจากครูในระบบและนอกระบบโรงเรียน

ความหมายของคำว่า “ครู”

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดนิยามของผู้สอน ครู และคณาจารย์ไว้ดังนี้ “ผู้สอน” หมายความว่า ครูและคณาจารย์ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ “ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน “คณาจารย์” หมายความว่า บุคลากรซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการวิจัยในสถาน ศึกษา ระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาของรัฐและเอกชน ครูในความหมายนี้จึงเป็นบุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักในด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีหรือการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเทศไทยมีครูประมาณ 6 แสนคน คิดเป็นร้อยละ 1 ของประชากร ซึ่งเป็นไปในสัดส่วนเดียวกันของโลกที่มีครูประมาณ 60 ล้านคน ครูในความหมายนี้เป็นที่เข้าใจของคนไทยทั่วไปก็คือ เป็นครูโดยอาชีพ กล่าวคือ มีอาชีพสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการศึกษาตามอัธยาศัย ครูในบทบาทของการศึกษาตามอัธยาศัยย่อมมีความแตกต่างออกไปจากครูในระบบและนอกระบบโรงเรียน ครูในอนาคตย่อมอาจมีหลายกลุ่มแตกต่างหลากหลายกันไป ซึ่งครูในอนาคตมี 5 ประเภท ดังรูปที่ 1-1 คือ

1. ครูโดยวัฒนธรรม หมายถึง ผู้สั่งสอนเยาวชนในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และจะมีต่อไปในอนาคต ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย พระภิกษุสงฆ์ รวมทั้งผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่น เป็นต้น

รูปที่ 1-1 ครูในอนาคต 5 ประเภท

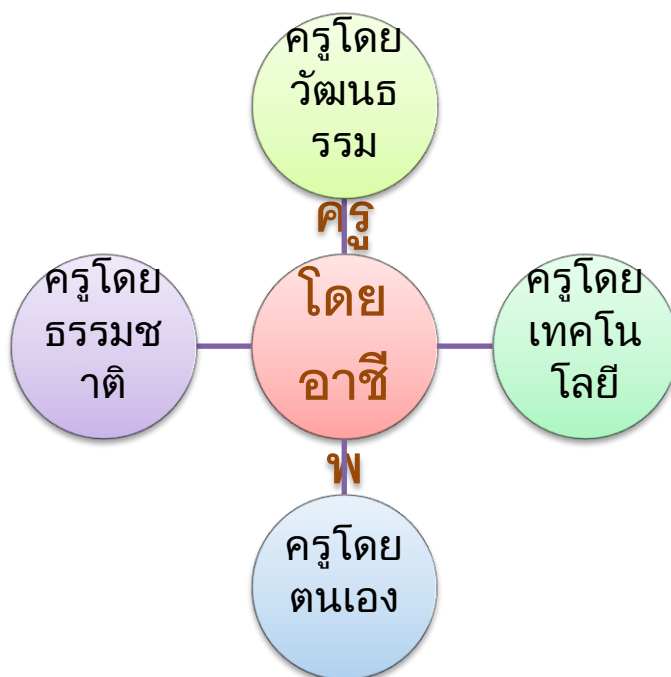
2. ครูโดยอาชีพ หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพครู ซึ่งสำเร็จการศึกษามาจากสถาบันการผลิตครูหรือสถาบันอื่น ๆ ซึ่งในอนาคตบุคคลที่จะเป็นครูได้ต้องมีใบประกอบวิชาชีพครู ดังระบุในมาตรา 53 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3. ครูโดยธรรมชาติ หมายถึง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ และการเรียนรู้แก่นมนุษย์

4. ครูโดยเทคโนโลยี หมายถึง เทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว หลาก หลายและไร้พรมแดน เทคโนโลยีจะมีบทบาทและมีความสำคัญในการเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ และช่วยให้การเรียนรู้ด้วยตนเองของแต่ละบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ครูโดยตนเอง หมายถึง บุคคลผู้มีความรู้ใฝ่เรียนสามารถสอนและแนะนำ เตือนสติ ตนเองหรือการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ อันเป็นจุดหมายสูงสุดของการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนมีนิสัยเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือเป็นครูโดยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้นั้นเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

เพื่อให้ครูโดยอาชีพเป็น “ครูมืออาชีพ” ยังคงมีบทบาทและมีความสำคัญตามหลักการ “คน ย่อมโตกับคน” ในการพัฒนาอบรมบ่มนิสัยให้ได้เยาวชนที่เป็นคนดีและคนเก่ง ครูโดยอาชีพจึงต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานเชื่อมโยงครูประเภทอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากครู โดยธรรมชาติ ครูโดยเทคโนโลยี ครูโดยวัฒนธรรม และครูโดยตนเอง ของครูประเภทต่าง ๆ โดยมีครู โดยอาชีพเป็นศูนย์กลาง ดังรูปที่ 1-2

รูปที่ 1-2 ลักษณะของครูโดยอาชีพ

โดยสรุป ครูเป็นผู้สร้างสรรค์อนาคตของชาติ ครูเป็นผู้รักษาชาติ ครูเป็นเมล็ดพันธุ์แห่งความดีงาม ครูที่มีความเป็นครูจึงเป็นความหวัง เป็นพลัง และเป็นอนาคตของชาติ ครูจึงมีบทบาทเป็นผู้สร้างที่ยิ่งใหญ่ สร้างคนดี คนเก่งและคนกล้าให้แผ่นดิน

กิจกรรม 1.1.1

1. ความหมายของคำว่า “ครู” ในทัศนคติของท่าน หมายความว่าอย่างไร
2. นิยามของคำว่า ผู้สอน ครู และคณาจารย์ แตกต่างกันอย่างใด
3. ครูสามารถแบ่งออกได้กี่ประเภท อะไรบ้าง จงอธิบาย

เรื่องที่ 1.1.2

บทบาทและหน้าที่ของครู

ครูนับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติเพราะครูมีหน้าที่ต้องพัฒนาคน พัฒนาความคิด พัฒนาความรู้ และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เยาวชนของชาติ เพื่อที่พวกเขา จะได้เป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

1. ความหมายของคำว่า “บทบาท” และ “หน้าที่”

“บทบาท” ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง การกระทำหน้าที่ที่กำหนดให้ และจาก Dictionary of Education “บทบาท” หมายถึง

1. ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละบุคคลภายในกลุ่มที่กำหนด
2. แบบกระบวนพฤติกรรมของหน้าที่ที่คาดหวัง หรือหน้าที่บุคคลต้องกระทำให้บรรลุผลสำเร็จภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคมที่กำหนด

“บทบาท คือ ภาระที่ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพของแต่ละบุคคล” หมายความว่า บุคคลใดมีสถานภาพหรือตำแหน่งอย่างใด ก็ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพหรือตำแหน่งของตนที่ได้มา ไม่ว่าจะได้มาโดยกำเนิด โดยการกระทำ หรือโดยการแต่งตั้งให้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวัง

“บทบาทของครู” หมายถึง “ภาระที่ผู้เป็นครูต้องรับผิดชอบ”

“หน้าที่ (Duty)” ตามความหมายใน Dictionary of Education นั้น หมายถึง สิ่ง que ทุกคนต้องทำ โดยปกติแล้วภาวะจำยอมจะเป็นไปตามหลักศีลธรรมแต่บางครั้งก็เป็นไปตามกฎหมาย หรือข้อตกลง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายของ หน้าที่ ไว้ ดังนี้ คือ กิจที่ควรทำ กิจที่ต้องทำ วงแห่งกิจการ สำหรับคำว่า ความรับผิดชอบ ให้ความหมายไว้ ดังนี้ คือการยอมรับตามผลที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ได้กระทำไป

Webster’s New International Dictionary (third edition) ได้ให้คำนิยามของ ความรับผิดชอบ ไว้ ดังนี้

- ความรับผิดชอบด้านศีลธรรม กฎหมาย หรือ จิตใจ
- ความไวใจ ความเชื่อถือได้

Dictionary of Education ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ ไว้ว่า “หน้าที่ประจำของแต่ละบุคคล เมื่อเขาได้รับมอบหมายให้งานอย่างใดอย่างหนึ่ง”

1. บทบาท คือภาระที่ต้องกระทำตามสถานภาพของแต่ละบุคคล
2. หน้าที่ หมายถึงกิจที่ต้องกระทำ หรือสิ่งที่บุคคลจำเป็นต้องกระทำ ทั้งนี้อาจเป็นความจำเป็นตามหลักศีลธรรม กฎหมาย หรือด้วยความสำนึกที่ถูกต้องเหมาะสม
3. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลจะต้องทำให้สำเร็จตามหน้าที่ที่กำหนด หรือปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างดีที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้

โดยสรุปได้ว่า บทบาททำให้เกิดภาระ ภาระทำให้เกิดหน้าที่ และหน้าที่ทำให้เกิดความรับผิดชอบ ดังนั้น บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครู หมายถึงกิจที่ผู้เป็นครูจำเป็นต้องกระทำ

ให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ ซึ่งอาจเป็นความจำเป็นต้องอาศัยหลักศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม กฎหมาย หรือด้วยสำนึกในความถูกต้องเหมาะสมก็ได้

2. บทบาท และหน้าที่ของครูตามรูปคำ “TEACHERS”

T (Teaching) – การสอน หมายถึง การอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ ความสามารถในการทักทายทั้งปวง ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักของครูทุกคนทุกระดับชั้นที่สอน ตามระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2526 ข้อ 3 กำหนดไว้ว่า ครูต้องตั้งใจสั่งสอนศิษย์และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้ และในข้อ 6 กำหนดไว้ว่า ครูต้องถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่ปิดเบือนและปิดบังอำพรางไม่นำหรือยอมให้นำ ผลงานทางวิชาการของตนเองไปใช้ในทางที่ทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ

ลีลาการสอนของพระพุทธเจ้า 4 ประการ

1. สันติสสา – ชี้แจงให้เห็นชัด
2. สมาทปทา – ชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ
3. สมุตเตชนา – ระวังให้อาจหาญแก่งกล้า
4. สัมปหังสนา – ปลอดภัยประโลมใจให้สดชื่นรื่นเริง

E (Ethics) – จริยธรรม หมายถึง หน้าที่ในการอบรมจริยธรรม ให้แก่นักเรียนซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งนอกจากการสั่งสอนใน ด้านวิชาความรู้โดยทั่วไปนอกจากนี้ครูทุกคนจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็น ผู้มีจริยธรรมอันเหมาะสมอีกด้วยเพราะพฤติกรรมอันเหมาะสมที่ครูได้แสดงออกจะ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปลูกฝังศรัทธาให้ศิษย์ได้ปฏิบัติตาม

A (Academic) – วิชาการ หมายถึง ครูต้องมีความรับผิดชอบในวิชาการอยู่เสมอ กล่าวคือ ครูต้องเป็นนักวิชาการอยู่ตลอดเวลา เพราะอาชีพของครูต้องใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ดังนั้นครูทุกคนต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เป็นประจำ หากไม่กระทำเช่นนั้นจะทำให้ความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมานั้นล้าสมัย ไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการใหม่ ๆ ซึ่งมีอยู่มากมายในปัจจุบัน

C (Cultural Heritage) – การสืบทอดวัฒนธรรม หมายถึง ครูต้องมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากคน รุ่นหนึ่งให้ตกทอดไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง หรือ รุ่นต่อไป ซึ่งมีวิธีการที่ครูจะกระทำได้ 2 แนวใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ

1. ตัวครูเองเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามอย่างถูกต้องเป็นประจำ กล่าวคือ ครูทุกคนจะต้องศึกษาให้เข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของ ชาตอย่างถ่องแท้เสียก่อน ต่อจากนั้นจึงปฏิบัติตามให้ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้ศิษย์และประชาชนทั่วไปยึดถือเป็นแบบอย่าง

2. การอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เข้าใจในวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของไทยอย่างถูกต้อง และในขณะเดียวกันก็กระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติตามให้ถูกต้อง ต้องตามแบบฉบับอันดีงามที่บรรพบุรุษได้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

H (Human Relationship) – มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง การมีมนุษยสัมพันธ์อันดีของครูต่อบุคคลทั่ว ๆ ไป เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ของครู ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของครูยังช่วยให้สถาบันศึกษาที่ครูปฏิบัติ งานอยู่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วอีกด้วย ดังนั้น ครูทุกคนจึงควรถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบอีกประการหนึ่งที่จะต้องคอย ผูกมิตรไมตรีอันดีระหว่าง บุคคลต่าง ๆ ที่ครูมีส่วนเกี่ยวข้องกับ มนุษย์สัมพันธ์ระหว่างครูกับบุคคลต่าง ๆ อาจจำแนกได้ ดังนี้

ครูกับนักเรียน

1. สอนศิษย์ให้เกิดความสามารถในการเรียนรู้ในวิชาการต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่ครูจะกระทำได้
2. สอนให้นักเรียนหรือศิษย์ของตนมีความสุขเพลิดเพลินกับการเล่าเรียนไม่เบื่อหน่ายอยากจะเรียนอยู่เสมอ
3. อบรมดูแลความประพฤติของศิษย์ให้อยู่ในระเบียบวินัยหรือกรอบของคุณธรรม ไม่ปล่อยให้อิสระกระทำชั่วด้วยประการทั้งปวง
4. ดูแลความทุกข์สุขอยู่เสมอ
5. เป็นที่ปรึกษาหารือ ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ศิษย์

ครูกับครู

1. ร่วมมือกันในการอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติอย่างสม่ำเสมอ
2. ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทางด้านวิชาการ เช่น การแนะนำการสอน, แนะนำเอกสาร หรือแหล่ง วิทยาการให้
3. ช่วยเหลืองานส่วนตัวซึ่งกันและกันเท่าที่โอกาสจะอำนวย
4. ทำหน้าที่แทนกันเมื่อคราวจำเป็น
5. ให้กำลังใจในการทำงานซึ่งกันและกัน ซึ่งอาจจะแสดงออกในรูปของวาจาหรือการกระทำก็ได้
6. กระทำตนให้เป็นผู้มีความสุขผ่องใสอ่อนน้อมต่อกันเสมอ ไม่แสดงตนในทำนองยกตนข่มท่าน หรือแสดงตนว่าเราเก่งกว่าผู้อื่น

ครูกับผู้ปกครอง/ชุมชน

1. แจ้งผลการเรียนหรือความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบเป็นระยะ ๆ
2. ติดต่อกับผู้ปกครองเพื่อช่วยแก้ปัญหาของศิษย์ในกรณีที่ศิษย์มีปัญหาทางการเรียน ความประพฤติ สุขภาพ อื่น ๆ
3. หาเวลาเยี่ยมเยียนผู้ปกครองเมื่อมีโอกาสอันเหมาะสม เช่น เมื่อได้ข่าวการเจ็บป่วย หรือสมาชิกในครอบครัวถึงแก่กรรม เป็นต้น

4. เชิญผู้ปกครองร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น การแข่งขันกีฬา ประจำปี งานแจกประกาศนียบัตร หรืองานชุมนุมศิษย์เก่า เป็นต้น
5. เมื่อได้รับเชิญไปร่วมงานของผู้ปกครองนักเรียน เช่น งานอุปสมบท งานขึ้นบ้านใหม่ งานมงคลสมรส เป็นต้น ต้องพยายามหาเวลาว่างไปให้ได้
6. ครูควรร่วมมือกันทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้และอาชีพให้ผู้ปกครองและ ประชาชนในท้องถิ่นบ้าง จะทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของครูมากยิ่งขึ้น
7. เมื่อชุมชนได้ร่วมมือกันจัดงานต่าง ๆ เช่น งานประจำปีของวัด หรือ งานเทศกาลต่าง ๆ ครูควรให้ความร่วมมืออยู่อย่างสม่ำเสมอ
8. ครูควรแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครอง โดยให้ผู้ปกครองได้ทราบเป็นระยะ ๆ ซึ่งอาจจะส่งข่าวสารทางโรงเรียน หรือการติดประกาศตามที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านก็ได้

E (Evaluation) – การประเมินผล หมายถึงการประเมินผลการเรียนการสอนนักเรียนซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งของครูเพราะการประเมินผลการเรียนการสอน เป็นการวัดความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ในด้านต่างๆหากครูสอนแล้วไม่มีการ ประเมินผล หรือวัดผลครูก็จะไม่ทราบได้ว่าศิษย์มีความเจริญก้าวหน้าในด้านใด มากน้อยเพียงใด ดังนั้น ครูจึงควร จะระลึกอยู่เสมอว่า ณ ที่ใดมีการสอน ที่นั้นจะต้องมีการสอบ สำหรับการประเมินผลการเรียนการสอนของนักเรียนนั้น ครูสามารถใช้วิธีการต่าง ๆ ได้หลายวิธี ทั้งนี้อาจจะใช้หลาย ๆ วิธีในการประเมินผลครั้งหนึ่งหรือเลือกใช้เพียงวิธีการใดวิธีการหนึ่ง ในการประเมินผลการเรียนการสอนนั้นมีหลายวิธี เช่น

1. การสังเกต หมายถึง การสังเกตพฤติกรรมการทำงาน การร่วมกิจกรรมกลุ่มหรือความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น
2. การสัมภาษณ์ หมายถึง การสัมภาษณ์เพื่อต้องการทราบความเจริญก้าวหน้าทางด้านการเรียนของนักเรียน ซึ่งอาจจะเป็นการสัมภาษณ์ในเนื้อหาวิชาการที่เรียน วิธีการเรียน หรือวิธีการทำงาน เป็นต้น
3. การทดสอบ หมายถึง การทดสอบความรู้ในวิชาการที่เรียน อาจจะเป็นการทดสอบทางภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติก็ได้ ถ้าจะให้ได้ผลดียิ่งขึ้นก็ควรมีการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการ เรียนการสอนทุก ๆ วิชา
4. การจัดอันดับคุณภาพ หมายถึง การนำเอาผลงานของนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มมาเปรียบเทียบกับในด้านคุณภาพ แล้วประเมินคุณภาพของนักเรียนแต่ละคนว่าคนใด ควรอยู่ในระดับใด
5. การใช้แบบสอบถามและแบบสำรวจ เป็นวิธีการประเมินผลการเรียนอีกแบบหนึ่ง เพื่อสำรวจตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอนทั้งของนักเรียนและของครู
6. การบันทึกย่อและระเบียบสะสม เป็นวิธีที่ครูจดบันทึกพฤติกรรมความเจริญก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

7. การศึกษาเป็นรายบุคคล หมายถึง เป็นวิธีการที่นิยมใช้กับนักเรียนที่มีปัญหาเป็นรายบุคคล ปัญหาในที่นี้หมายความว่า ควบคุมทั้งเด็กที่เรียนเก่งและเด็กที่เรียนอ่อน รวมทั้งเด็กมีปัญหาในด้าน พฤติกรรมต่าง ๆ ด้วย
8. การใช้วิธีสังคมมิติ เป็นวิธีการที่นิยมใช้เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเดียวกันประเมินคุณภาพของบุคคล ในสมาชิกเดียวกัน เพื่อตรวจสอบดูว่า สมาชิกคนใดได้รับความนิยมนิยมสูงสุดในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้านก็ได้
9. การให้ปฏิบัติและนำไปใช้ เป็นวิธีการที่ครูต้องการทราบพัฒนาการทางด้านทักษะหรือการปฏิบัติงานของนักเรียนหลังจากที่ได้แนะนำวิธีการปฏิบัติให้แล้ว การประเมินผลการเรียนการสอนทุก ๆ วิชา ครูควรประเมินความเจริญก้าวหน้าของนักเรียนหลาย ๆ ด้านที่สำคัญ คือ
 1. ด้านความรู้ (Cognitive Domain) คือ การวัดความรู้ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล
 2. ด้านเจตคติ (Affective Domain) คือ การวัดความรู้สึก ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ความตรงต่อเวลา ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความขยันขันแข็งในการทำงาน เป็นต้น
 3. ด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain) คือการวัดด้านการปฏิบัติงานเพื่อต้องการทราบว่านักเรียนทำงานเป็นหรือไม่ หลังจากที่ได้ศึกษาภาคทฤษฎีแล้ว การวัดด้านการปฏิบัติงานหรือด้านทักษะนี้ ครูจะใช้มากหรือน้อยจะต้องขึ้นอยู่กับลักษณะวิชาที่สอน วิชาใดเน้นการปฏิบัติงานก็จำเป็นต้องมีการวัดด้านการปฏิบัติงานให้มาก ส่วนวิชาใดเน้นให้เกิดความงอกงามทางด้านสติปัญญา การวัดด้านการปฏิบัติงานก็จะลดน้อยลง อย่างไรก็ตาม ในการเรียนการสอนทุก ๆ วิชาครูจะมีการวัดในด้านการปฏิบัติงานบ้างตามสมควร

R (Research) – การวิจัย หมายถึง ครูต้องเป็นนักแก้ปัญหา เพราะการวิจัยเป็นวิธีการแก้ปัญหาและการศึกษาหาความจริง ความรู้ที่เชื่อถือได้โดยวิธี การวิจัยของครูในที่นี้ อาจจะมี ความหมายเพียงแค่นักหาสาเหตุต่าง ๆ ที่นักเรียนมีปัญหาไปจนถึงการวิจัยอย่างมีระบบในชั้นสูงก็ได้

ขั้นตอนการวิจัย

1. การตั้งปัญหา
2. การตั้งสมมุติฐานเพื่อแก้ปัญหา
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผล

ขั้นตอนการทำงานวิจัย

1. การเลือกปัญหาสำหรับการวิจัย
2. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. การจำกัดขอบเขตและการให้คำจำกัดความของปัญหา

4. การตั้งสมมุติฐาน
5. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
6. การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย
7. การรวบรวมข้อมูล
8. การวิเคราะห์และการแปลความหมายข้อมูล
9. การสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ
10. การรายงานผลการวิจัย

S (Service) - บริการ หมายถึง การให้บริการ คือ ครูจะต้องให้บริการแก่สังคมหรือบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังต่อไปนี้

1. บริการความรู้ทั่วไป ให้แก่นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนในท้องถิ่น
2. บริการความรู้ทางด้านความรู้และสุขภาพอนามัย โดยเป็นผู้ให้ความรู้หรือเป็นผู้ประสานงานเพื่อดำเนินการให้ความรู้แก่ประชาชน
3. บริการด้านอาชีพ เช่น ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อจัดฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นให้ประชาชนในท้องถิ่น
4. บริการให้คำปรึกษาหารือทางด้านการศึกษาหรือการทำงาน
5. บริการด้านแรงงาน เช่น ครูร่วมมือกับนักเรียนเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน
6. บริการด้านอาคารสถานที่แก่ผู้ปกครองนักเรียนที่มาขอใช้อาคารสถานที่ในโรงเรียนด้วยความเต็มใจ

3. หน้าที่และความรับผิดชอบของครูตามทัศนะของบุคคลต่าง ๆ

บทบาทหน้าที่ของครู ตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุ

1. บทบาทของครู

ครู คือผู้นำทางวิญญาณ ทั้งแก่บุคคลและสังคม ใน 3 ประการคือ

1. สอนให้รู้จักความรอดที่แท้จริง คือการดับทุกข์
2. สอนให้รู้จักความสุขที่แท้จริง คือความสุขจากการทำหน้าที่ หน้าที่นั้นแยกได้ 2 ประการคือประการที่ 1 คือ การบริหารชีวิตให้เป็นสุข ประการที่ 2 คือ การใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น
3. สอนให้รู้จักหน้าที่ที่แท้จริง คือรู้จักหน้าที่ในฐานะที่เป็นสิ่งสูงสุด รักที่จะทำหน้าที่และมีความสุขในการทำหน้าที่

2. ครูเป็นผู้สร้างโลก

บุคคลในโลกจะดีหรือเลว ก็เพราะการศึกษาและผู้ให้การศึกษา ก็คือครู ดังนั้น ครูจึงเป็นผู้สร้างโลกในอนาคต โดยผ่านศิษย์ โลกที่พึงประสงค์คือ โลกของคนดีอันเปรียบได้กับ

1. มนุษย์โลก คือ สร้างบุคคลที่มีจิตใจสูง
2. พรหมโลก คือ สร้างบุคคลที่ประเสริฐรักเพื่อนมนุษย์ มีพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา

3. เทวโลก คือ สร้างบุคคลให้มีหิริ โอตตปปะ

3. หน้าที่ของครู

หน้าที่ของครู คือสร้างความอยู่รอดของสังคม โดยการให้การศึกษาที่สมบูรณ์แก่ศิษย์ การศึกษาที่สมบูรณ์คือ การศึกษาที่ครบองค์สาม อันได้แก่

1. ให้ความรู้ทางโลก หมายถึง การเรียนหนังสือ เพื่อพัฒนาสติปัญญาและการเรียนวิชาชีพ เพื่อให้สามารถอยู่รอดทางกาย
2. ให้ความรู้ทางธรรม เพื่อให้ใจอยู่รอด คือรอดพ้นจากความครอบงำของกิเลส มีความเป็นมนุษย์ คือใจสูง ใจสว่าง และใจสงบ
3. ให้รู้จักทำตนให้เป็นประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและสังคม

หน้าที่ของครูอาจารย์พึงกระทำต่อศิษย์ตามหลักทศ 6

1. ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี
2. สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
3. สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง
4. ยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ
5. สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ

บทบาท/หน้าที่ของครูตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. วางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้
2. จัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง แสดงออกอย่างอิสระและมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม
3. จัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา ซึ่งและจัดหาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ในชุมชน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ แหล่งผลิตศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ฯลฯ
4. พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ ทันต่อเหตุการณ์
5. เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม ปฏิบัติดีต่อเพื่อนครู และนักเรียน
6. จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้มีบรรยากาศดึงดูดความสนใจ ทำทนายให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วม
7. จัดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริง โดยประเมินจากการปฏิบัติ การสังเกต การสัมภาษณ์ จากแฟ้มสะสมงาน ฯลฯ
8. จัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
9. จัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยให้มีการประสานกันระหว่างสถานศึกษา บ้านและชุมชน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

นอกจากนี้ยังมีทัศนคติอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครูดังนี้

1. ทำการสอน อบรมนักเรียน ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ประกาศและนโยบายของทางราชการ
2. เอาใจใส่ในการสอน ปรับปรุงการเรียนการสอนให้สม่ำเสมอ

3. ส่งเสริมและเผยแพร่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4. อบรมสั่งสอนและเผยแพร่ความรู้ ปณิธานวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ไทย

5. ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่ครูและนักเรียน

6. เอาใจใส่ในการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ ไม่ทอดทิ้งหรือละทิ้งหน้าที่การงาน

7. ช่วยเหลือกิจการของโรงเรียนและรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

8. ศึกษาหาความรู้ วิธีการสอน วิธีประเมินผล การใช้หนังสือเรียนและคู่มือการเรียนการสอนตามหลักสูตร

สอนตามหลักสูตร

บทบาทของครูต่อการแก้ไขปัญหาสังคม

1. ครูจะต้องเป็นนักวิจัย เก็บข้อมูลให้ละเอียดว่าปัญหาสังคมในปัจจุบันมีอะไรที่ครูจะต้องร่วมมือแก้ไข

2. ครูต้องเป็นนักวิเคราะห์ เมื่อหาข้อมูลมาพร้อมก็นำปัญหาเหล่านั้นมาวิเคราะห์ต้นตอของปัญหาให้ละเอียด

3. ครูต้องเป็นนักวิจารณ์ทั้งปัญหาของตนเอง ของนักเรียนและสังคมด้วยวิจิตวิทยาเพื่อความกระจ่างของปัญหา ครูจะต้องเป็นคนกล้าที่จะแสดงว่า ครูเข้าใจปัญหาและพร้อมที่จะแก้ปัญหา

4. ครูจะต้องมีความสามารถนำคุณค่าของบทเรียนมาเป็นตัวเชื่อมโยงผสมผสานให้เกิดการแก้ไขปัญหาในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุปบทบาทและหน้าที่ของครู

1. สอนศิลปวิทยาให้แก่ศิษย์ ซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญสำหรับครู ครูที่ดีต้องทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน นอกจากนั้นต้องสามารถให้บริการการแนะแนวในด้านการเรียน การครองตน และรักษาสุขภาพอนามัย จัดทำและใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งสามารถปรับหลักสูตร การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและ สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน

2. แนะนำการศึกษาและอาชีพที่เหมาะสมให้แก่ศิษย์ เพื่อช่วยให้ศิษย์ของตนสามารถเลือกวิชาเรียนได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ครูต้องคำนึงถึงสติปัญญา ความสามารถ และความถนัดของบุคลิกภาพของศิษย์ด้วย

3. พัฒนาและส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ โดยการจัดกิจกรรม ซึ่งมีทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอนนอกหลักสูตร

4. ประเมินผลความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ เพื่อจะได้ทราบว่า ศิษย์ได้พัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้ามากน้อยเพียงใดแล้ว การประเมินผลความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ควรทำอย่างสม่ำเสมอ

5. อบรมคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย และค่านิยมที่พึงงามให้แก่ศิษย์ เพื่อศิษย์จะได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคมในวันหน้า
6. ปกครองดูแลความทุกข์สุขของศิษย์
7. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงานและสถานศึกษา ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติครูและจรรยาบรรณครู เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์
8. ดูแลสอดส่องป้องกันภัยพิบัติมิให้บังเกิดแก่ทรัพย์สินของโรงเรียน
9. ปฏิบัติงาน ทำงานในหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
10. สร้างเสริมสมรรถภาพทางวิชาการให้แก่ตนเองอย่างสม่ำเสมอ
11. รักษาวินัยและประเพณีตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป

กิจกรรม 1.1.2

1. ในการพัฒนาประเทศ ครูสามารถทำหน้าที่พัฒนาประเทศได้อย่างไรบ้าง
2. นิยามของคำว่า บทบาท และหน้าที่ แตกต่างกันอย่างไ
3. ครูมีบทบาทและหน้าที่อย่างไรที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

เรื่องที่ 1.1.3

ภาระงานของครูตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ

ในการประกอบวิชาชีพครู นอกจากจะมีมาตรฐานวิชาชีพครู เป็นแนวทางการดำเนินงานแล้ว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางจัดการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของผู้มีหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ด้วย ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครูจะต้องยึดถือเป็นแนวทางการปฏิบัติเช่นเดียวกัน ซึ่งมีดังนี้

1. จัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด รวมถึงจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (ม.22)

2. จัดสาระการเรียนรู้ โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา กล่าวคือ (ม.23)

2.1 ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ สังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.2 ความรู้และทักษะ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

2.3 ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญา

2.4 ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

2.5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

3. จัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (ม.24 (1))

4. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา (ม.24 (2))

5. จัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (ม.24 (3))

6. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (ม. 24(4))

7. จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และวิทยาการประเภทต่าง ๆ (ม. 24(5))

8. จัดการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคลากรในชุมชน ทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาการเรียน ตามศักยภาพ (ม. 24(6))

9. จัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกต พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตาม ความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (ม.26)

10. จัดทำสาระ ของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญา ท้องถิ่นรวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยสาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคน ให้มีความ สมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม (ม.27, ม.28)

11. ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กร เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็ง ของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการ แสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ การพัฒนา ระหว่างชุมชน (ม.29)

12. พัฒนาระบบการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพ และดำเนินการวิจัย เพื่อพัฒนาการ เรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แต่ละระดับการศึกษา (ม.30)

13. พัฒนาขีดความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (ม.66)

14. ปฏิบัติงาน และประพฤติปฏิบัติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู (ม.53)

การดำเนินงานจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ขึ้นกับผู้เรียนและชุมชนตามแนวทางที่กล่าวมาแล้ว เป็นบทบาทของครู ซึ่งถือว่าเป็นบุคลากรหลักในการปฏิรูปการศึกษา สามารถจะดำเนินได้เลยตลอดเวลา โดยไม่ต้องรอคำสั่งหรือทิศทางจากกระทรวง หรือ หน่วยงานต้นสังกัดแต่อย่างใด เนื่องจากสิ่งที่ปรากฏเป็นแนวทางจัดการศึกษาอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ล้วนเป็นหลักวิชาครู ผู้ประกอบวิชาชีพครู หรือครูมืออาชีพ ได้ศึกษาเล่าเรียน และฝึกอบรมแล้วทั้งสิ้น

โดยสรุปภาระงานของครูตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ

ครูจะต้องมีมาตรฐานวิชาชีพครูเป็นแนวทางการดำเนินงานแล้ว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางจัดการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของผู้มีหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ด้วย

กิจกรรม 1.1.3

1. ภาระหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพครู มีความสำคัญอย่างไรต่อการปฏิรูปการศึกษา
2. ทำไมเราต้องปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพครู
3. การจัดการสาระการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษามีความสำคัญอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอน

บรรณานุกรม

- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. การวิจัยเอกสารเพื่อพัฒนานโยบาย เรื่อง การยกย่องครูผู้มีผลงานดีเด่น. ศูนย์วิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559) : ฉบับสรุป. สำนักนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2545.

คู่มือการศึกษา

วิชาการจัดการเรียนรู้กับความเป็นครู
หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู

จัดทำโดย
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

แผนการสอนหน่วยที่ 1

ครูกับความเป็นครู

ตอนที่

- 1.1 ความสำคัญของวิชาชีพครู
- 1.2 คุณลักษณะของครูที่ดี

แนวคิด

1. วิชาชีพครู หมายถึง ผู้ที่ให้การอบรมสั่งสอนศิษย์ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ มุ่งพัฒนาคน ให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม
2. คุณลักษณะของครูที่ดี หมายถึง ผู้ที่มีความเมตตาและกรุณาที่ช่วยยกระดับวิญญาณของมนุษย์ ชี้นำให้ผู้เรียนรู้ผิด รู้ชอบ รู้ชั่ว รู้ดี เป็นบุคคลที่น่าเลื่อมใส ศรัทธา น่าเคารพรักใคร่แก่ศิษย์ และบุคคลอื่นแล้ว ยังเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ด้วย

วัตถุประสงค์

1. เมื่อศึกษาตอนที่ 1.1 “ความสำคัญของวิชาชีพครู” แล้ว นักศึกษาสามารถสรุปความหมาย บทบาท หน้าที่ และภาระงานของครูได้ถูกต้อง
2. เมื่อศึกษาตอนที่ 1.2 “คุณลักษณะของครูที่ดี” แล้ว นักศึกษาสามารถบรรยายบุคลิภาพ คุณลักษณะของครูที่ดี และคุณลักษณะของครูที่ควรได้รับการยกย่องได้อย่างถูกต้อง

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ทำแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียนหน่วยที่ 1
2. อ่านแผนการสอนประจำหน่วยที่ 1 และอ่านแผนการสอนประจำตอนที่ 1.1 – 1.2
3. อ่านสาระสำคัญประจำตอนที่ 1.1 – 1.2
4. ทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 ของแต่ละหัวเรื่อง
5. ตรวจสอบคำตอบจากแนวตอบของแต่ละกิจกรรมที่กำหนดไว้ท้ายหน่วยที่ 1
6. ทำแบบประเมินผลตนเองหลังเรียนหน่วยที่ 1

การประเมินผล

ประเมินความก้าวหน้าระหว่างเรียนโดยประเมินผลตนเองก่อนเรียนและหลังเรียน

แผนการสอนตอนที่ 1.1

ความสำคัญของวิชาชีพครู

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิด และจุดประสงค์ของตอนที่ 1.1 แล้วจึงศึกษารายละเอียดต่อไป

หัวเรื่อง

- 1.1.1 ความหมายของคำว่า “ครู”
- 1.1.2 บทบาทและหน้าที่ของครู
- 1.1.3 ภาระงานของครูตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ

แนวคิด

1. ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน
2. ครูมีบทบาท หน้าที่ในการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีสติปัญญาที่ชาญฉลาด ปฏิบัติลักษณะนิสัย ค่านิยม วัฒนธรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้
3. ภาระงานของครูตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของผู้มีหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 11 เข้าใจความสำคัญของวิชาชีพครู
 - 111 บอกความหมายของคำว่า “ครู” ได้
 - 112 บอกบทบาทและหน้าที่ของครูได้
 - 113 อธิบายภาระงานของครูตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติได้

สาระสำคัญและกิจกรรมตอนที่ 1.1

ความสำคัญของวิชาชีพครู

สาระสำคัญ

1. ความหมายของคำว่า “ครู” ครูเป็นผู้สร้างสรรค์อนาคตของชาติ ครูเป็นผู้รักษาชาติ ครูเป็นเมล็ดพันธุ์แห่งความดีงาม ครูที่มีความเป็นครูจึงเป็นความหวัง เป็นพลัง และเป็นอนาคตของชาติ ครูจึงมีบทบาทเป็นผู้สร้างที่ยิ่งใหญ่ สร้างคนดี คนเก่งและคนกล้าให้แผ่นดิน ครูจึงเป็นอาชีพที่ทำหน้าที่สอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการศึกษาตามอัธยาศัย ครูในบทบาทของการศึกษาตามอัธยาศัยย่อมมีความแตกต่างออกไปจากครูในระบบและนอกระบบโรงเรียน

2. บทบาทและหน้าที่ของครู ครูนั้นเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติเพราะครูมีหน้าที่ต้องพัฒนาคน พัฒนาความคิด พัฒนาความรู้ และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เยาวชนของชาติ เพื่อที่พวกเขาจะได้เป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป ซึ่งบทบาทและหน้าที่ของครูสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สอนศิลปวิทยาให้แก่ศิษย์ ซึ่งถือเป็นหน้าที่สำคัญสำหรับครู ครูที่ดีต้องทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน นอกจากนั้นต้องสามารถให้บริการการแนะแนวในด้านการเรียน การครองตน และรักษาสุขภาพอนามัย จัดทำและใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งสามารถปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและ สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน

2. แนะนำการศึกษาและอาชีพที่เหมาะสมให้แก่ศิษย์ เพื่อช่วยให้ศิษย์ของตนสามารถเลือกวิชาเรียนได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ครูต้องคำนึงถึงสติปัญญา ความสามารถ และความถนัดของบุคลิกภาพของศิษย์ด้วย

3. พัฒนาและส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ โดยการจัดกิจกรรม ซึ่งมีทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอนนอกหลักสูตร

4. ประเมินผลความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ เพื่อจะได้ทราบว่า ศิษย์ได้พัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้ามากน้อยเพียงใดแล้ว การประเมินผลความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ควรทำอย่างสม่ำเสมอ

5. อบรมคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย และค่านิยมที่ดีงามให้แก่ศิษย์ เพื่อศิษย์จะได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคมในวันหน้า

6. ปกครองดูแลความทุกข์สุขของศิษย์

7. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของหน่วยงานและสถานศึกษา ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติครูและจรรยาบรรณครู เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์

8. ดูแลสอดส่องป้องกันภัยพิบัติมิให้บังเกิดแก่ทรัพย์สินของโรงเรียน

9. ปฏิบัติงาน ทำงานในหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

10. สร้างเสริมสมรรถภาพทางวิชาการให้แก่ตนเองอย่างสม่ำเสมอ

11. รักษาวินัยและประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป

3. ภาระงานของครูตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ ครูจะต้องมีมาตรฐานวิชาชีพครูเป็นแนวทางการดำเนินงานแล้ว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางจัดการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของผู้มีหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วย

หลังจากอ่านสาระสำคัญของตอนที่ 1.1 แล้ว โปรดศึกษารายละเอียดของเนื้อหาสาระในประมวลสาระการเรียนรู้วิชาการจัดการเรียนรู้กับความเป็นครู หน่วยที่ 1 ตอนที่ 1.1 เรื่องที่ 1.1.1-1.1.3 และประกอบกิจกรรมระหว่างเรียนตามที่กำหนดไว้ท้ายประมวลสาระการเรียนรู้วิชาการจัดการเรียนรู้กับความเป็นครูแต่ละหัวเรื่อง

กิจกรรม 1.1.1

1. ความหมายของคำว่า “ครู” ในทัศนคติของท่าน หมายความว่าอย่างไร
2. นิยามของคำว่า ผู้สอน ครู และคณาจารย์ แตกต่างกันอย่างไร
3. ครูสามารถแบ่งออกได้ที่ประเภท อะไรบ้าง จงอธิบาย

